

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Hegyi Ödön

Cím: A kihalt muzeum.

Forrás: Bpest.

Bp.

(Hely)

1909 X. 29

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tá

He

Idő

Személy

Helyszám

408
Tör. Lev.

1887:1909

A kihalt muzeum.

Budapest, okt. 28.

A székesfővárosi muzeum tudatja, akiket illet, hogy minekutána egy félévig nyitva volt három félnapon át, most egy fél évig zárva lesz — egész nap. Ez így megy minden esztendőben, éppen tíz éve. Van tehát egy muzeumunk, amely csak elvétve, olykor-olykor mutogatja a gyűjteményét, noha a kulturális és kegyeletes érdek azt kívánná, hogy minden muzeumunk és könyvtárunk lehetőleg az év minden napján egész nap s az utóbbiak este is nyitva legyenek. Az érdeklődés hiánya miatt pedig nem panaszkodhat ez a muzeum, mert maga említi, hogy tizenkétezer olyan lélek akadt, akik kapóra jöttek s nyitva találták azt.

A jubiláris esztendő, most lévén tíz éve, hogy a székes-fővárosi muzeum létezik, egyébként figyelmen kívül hagyatván az évforduló, alkalmat nyújt arra, hogy foglalkozzunk egy kissé e muzeummal.

Egy muzeum felállításának szükségét, melyben összegyűjtenék mindazokat a történeti emlékeket és különlegességeket, melyek Budapest multjára és fejlődésére, nemkülönben speciális viszonyaira vonatkoznak, már 1887-ben kimondotta a közgyűlés. Tizenkét esztendőbe került azonban, míg 1899-ben épületet adtak a muzeumnak és gyűjteni kezdték annak anyagát. Közbe, épp a tizenkét év alatt, szinte alapjából újjá vált a Belváros, az egykori Pest és annak emlékei természetesen majd mind eltűntek.

1899-ben kimondotta a közgyűlés, hogy a muzeumban összegyűjtendők «mindazon emlékek, melyek a város multjára, fejlődésére a legrégebb kortól kezdve a mai napig világot vetnek», «kiegészítve azt a főváros speciális ásvány-, növény- és állatvilágának gyűjteményével». Ha kevés volt az elmúlt tíz év arra, hogy ez utóbbi gyűjtemény összekerüljön, alighanem akadnak néminemű hiányok és mulasztások az előbbeni rendeltetés körül is.

Ha a célt tekintjük, mely miatt szükségesnek mutatkozott egy ilyen helyi érdekű muzeum felállítása, csak sajnálnunk lehet, hogy egy decennium alatt meg se próbálkoztak vele, hogy kivegyék a Nemzeti Muzeumból azokat az emlékeket, melyek Budapest multjára, kivált őskorára vonatkoznak, amely emlékeknek abban az országos muzeumban csak nagyon alárendelt jelentőségük van, míg itt teljessé tennék a képet az ország fővárosának multjáról, helyesebben mondván: kiegészítendők azokat a sötét huzagokat, melyek felismerhetetlenné teszik ezt a képet.

Budapest őskorának felette érdekes emlékei vannak. Kőkori telepek voltak a Gellért-hogy barlangjai, hol szerpentin-baltát is találtak s a Svábhegy déli lejtője. Nagy urna-temetőt fedeztek fel a főváros területén, a legértékesebbet közülük 1891-ben és 1893-ban, tehát már akkor, midőn a muzeum anyagát gyűjteni kezdték. Azonban sem az utóbbiból, a külső soroksári-uton, az összekötő vasuti hidnál kivett tizennyolc urna közül egy se került a székes-főváros muzeumába és sem ennek, sem

a kelenföldi, sem a pest-rákosi országot mentén talált urna-temetőnek helyszin-rajza nem talált benne helyet.

Bronzkori emléket számolatlan sokat letek Budapest területén, kivált Ó-Budán és a Duna medrében, de a pesti oldalon is, például: a Mester-utcai iskola kertjében s a Rákóczy-ut és a Nagydíófa-utca sarkán épült ház helyén. Londonban vannak is budapesti bronz-kardok, melyek 1891-ben jutottak oda, tehát, a mikor már készülöben volt a muzeum, ellenben Budapest muzeumában egy sincs belőlük.

Általában egyetlen-egy olyan tárgy sincs a székesfővárosi muzeumban, mely a város őskorára vonatkoznék. Hiszen kifejezetten leg-

regőbb tárgya egy tizenharmadik aquamanile. Aki tehát Budapestnek t
«a legrégebb kortól máig» Budapest m
ból akarná megtanulni, a XIII. s
kezdhetné a dolgát, amikor egy viztar
ról kellene leolvasnia a »legrégebb

Azoknak a német tudósoknak a
tése szerint, kik az akvinkumi romok
husz éve nézegették »egy nagy kultúr
fedeztünk fel« itt, Ó Buda északi vés
római leleteknek külön muzeumot épít
Budapest tulajdonképeni muzeumába
han semmi nincs, ami a látogató figyel
hivná erre a kultur-históriára. Noha v egy
muzeumunk, melynek az a rendeltetése, hogy
Budapest multját a legrégebb korból bemu
tassa, a nagy jelentőségű római korszak, mely
nek világhírű emlékei tártuk fel, egyáltalán
kimaradt ebből a muzeumból. Pedig még ma is

zinyomda 1915.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: .....

Forrás: .....

Osztályozás

Tárgy

Hely

Idő

Személy

Helyszám

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

is az utcákon hányódnak, kertekben, udvarokon és fészerekben romladoznak a római ol-tárkövek, domborművek és feliratos maradványok.

Még rosszabbul vagyunk a középkori, a magyar emlékekkel, melyeket a muzeumon kívül sem véd senki.

A Zugligetben világhírű temploma és kostora volt az egyetlen magyar szerzetesrendnek: a pálosoknak. Itt nyugodott a rend alapítójának: remete szent Pálnak teste is. A faragott márványköveket széthordták a mult század első felében és villákat, istállókat, vendéglőket építettek belőlük. Megmaradt azonban Pál sirjának egy töredéke. Az sem a fővárosi, hanem a Nemzeti Muzeumban van.

Az Árpád-ház korából való érdekes emlékek hevernek az ó-budai református templom körül. Ó-Buda ősi plébánia-templomának faragott kövei a papilak gyalogjáróját ékesítik. Az egykori Victoria-téglagyár telkén hatszáz éves templom romjait és köztük kőkoporsókat találtak. A főváros muzeumába egy se került ezek közül, ellenben máig ott van a helyszínén két koporsó s egy feliratos kő, a koporsókban jól elrendezett apáca-, vagy téhen-lapockák.

A promontoi határban, a helytelenül kőérbereknek nevezett területen, 1889-ben egy románkori, tehát az Árpádok idejéből való templom romjait fedezték fel. A telek tulajdonosa 1250 forintot kért öt évre a telekért, ha ásatni akarnak rajta. Az ásatás belekerült volna még 500 forintba. A fővárosnak, mely ha kiküldi tanulmányuttra egy-egy fogalmazó szakornokot, könnyen talál fedezetet ekkora

összegre, semmiképpen se volt abban a helyzetben, hogy megadja ezt a máskülönben mértéktelenül felcsigázott árat, ellenben állítólag máig őrzi azokat a köveket, melyeket még nem adott el az élelmes sváb.

Akik foglalkoznak Budapest középkori szobrászati emlékeivel, megilletődve beszélnek arról a domborműről («Mária halála»), mely a budavári koronázó templom déli kapujának timpanonjában volt. Elvitték pedig Nagyboldogasszony-templomának a legértékesebb régi szobrász-emlékét nem a fővárosi muzeumba, hanem a Bajza-utcai Strobl-kertbe, ahol lasscskán el is pusztult.

Nem lehet csodálni tehát, ha a Muzeumban alig akad kifejező emléke a középkori Budapestnek is. Általán kevés ilyen emléküink maradt, amik voltak, azokat is pusztulni hagytuk, ujakat pedig nem kerestünk.

A Muzeum azonban mégis már ma is tele van. Nem csak azért, mert kicsiny, hanem mert olyan «emlékek» is jutottak oda, melyekről a legtüzesebb kegyelet se tudná leolvasni Budapest multját és fejlődését. A kilencedik teremben például egy sereg tiszteletreméltó férfiunak az arcképe van, akiknek egyike a siket-némák intézetét, a másika a József-fiúvárházat gazdagította némi alapítvánnyal, ott vannak holmi királyi biztosok is, akiknek em-

lékét mindösszesen bármennyire tiszteljük is, képüket csupán annak az intézetnek a termében valljuk helyénvalóknak, melyekért áldozatot hoztak, de semmi képpen sem a különben is szűk muzeumban.

Budapest közgyűlése most tíz esztendeje kimondotta, hogy «már most elrendeli, hogy a muzeum és könyvtár egyesítendő». Ez az egyesítés máig se történt meg. Szerencse is, mert kárát vallaná mindakettő. Ellenben egyesíthetné végre a muzeumot úgy, hogy benne egyesüljenek mindazok az emlékek, melyek Budapest multjára vonatkoznak. S ezeket az emlékeket keressék is, óvják is, szedjék is össze. Még akkor is, ha azok némelyike akár Nagy-Váradra került, ahol máig egy boros pince falát disziti Pest városa a török hódoltság előtti utolsó birájának sarköve.

Hegyi Ödön.